

ERIKA JARKOVSKÁ

DEVÄT

PRÍBEH ĎATLOVOVEJ VÝPRAVY

MÁTE RADI DOBRODRUŽSTVO, NAPÄTIE, ZÁHADY?
ALEBO VŠETKO V JEDNOM,
NAVYŠE PODLA SKUTOČNEJ UDALOSTI?
POTOM JE TENTO ROMÁN URČENÝ PRÁVE VÁM.

Erika Jarkovská

DEVÄT

PRÍBEH
ĎATLOVOVEJ
VÝPRAVY

enribook

Copyright © Erika Jarkovská 2022
Cover © Pixabay, Stefan Keller
Cover design © Erika Jarkovská
Slovak edition © Enribook 2025

ISBN (PDF): 978-80-69110-06-9
ISBN (EPUB): 978-80-69110-07-6
ISBN (MOBI): 978-80-69110-08-3

Vytvorenie elektronickej verzie Dibuk, s. r. o., 2025
Vytvorené prostredníctvom Publico.sk

Publico

napiš 📖 vyďaj

Tento príbeh je
beletristické spracovanie skutočnej udalosti,
ktorá sa stala pravdepodobne
večer 1. februára 1959 v pohorí Ural.
Je známa ako *Záhada Ďatlovej výpravy*.
Aj napriek snahe vedeckých tímov,
expertov a množstvu amatérskych nadšencov
sa jej príčiny dodnes nepodarilo objasniť.
Jeden z najväčších rébusov v moderných dejinách Ruska tak
naďalej zostáva tajomstvom
a námetom pre všemožné konšpirácie.

Venované pamiatke:

Igora Alexejeviča Ďatlova,
Zinajdy Alexejevny Kolmogorovovej,
Rustema Vladimíroviča Slobodina,
Ludmily Alexandrovny Dubininovej,
Jurija Nikolajeviča Dorošenka,
Alexandra Sergejeviča Kolevatova,
Georgija Alexejeviča Krivoniščenka,
Nikolaja Vladimíroviča Thibeaux-Brignollesa,
Semjona Alexandroviča Zolotarjova
a
Jurija Jefimoviča Judina.

Pravda sa nachádza na tom mieste.
Uralský vietor ju každou sekundou ženie

hlbšie do minulosti...

RUSTEM

Vo Sverdlovsku, 22. januára

1 Precitnem na šum, ktorý mi zaplní hlavu, naberá na intenzite a o sekundu-dve v nej už buráca príboj. V ďalšom okamihu sa premení na chaos zvukov, pripomínajúci ladenie hudobných nástrojov v orchestri. Rozvibruje sa mi telo, mám dojem, že stojím pod vedením vysokého napätia, dokonca počujem praskanie elektrických výbojov. Chcem si prikryť uši, ibaže nedokážem pohnúť rukami. Ležím na chrbte a behám očami hore-dolu a do strán – to jediné dokážem, pretože telo mám úplne meravé. Zase som sa prepadol do bubliny medzi spánkom a bdením, zopárkrát sa mi to už stalo.

Len pokoj, o chvíľu to prejde.

Vtedy to uvidím pri konci posteľe.

Veľké čierne vajce. Alebo niečo tomu podobné.

Vznesie sa to k stropu, rozleje sa po ňom ako atramentová machuľa a chuchvalec v rýchlom slede mení farby – od čiernej po sivú, pripomínajúc mraky pred búrkou. Masa sa sformuje do podoby postavy. Najprv sa do strán vystrčia tenké paže zakončené kostnatými prstami, potom sa uprostred vytvaruje hlava, z ktorej vyrašia sivé vlasy a ovisnú nado mnou ako závoje pavučín v stredovekej temnici.

Dych sa mi zúži, tep srdca šialene zrýchli. Chcem kričať, nútím hlasivky vydať hocijaký zvuk, ale vyjde zo mňa len mumlanie. Jazyk sa mi prevalí v ústach ako ryba vyvrhnutá na plytčinu. Moja jediná obrana – krik – práve zlyhala.

Prízraku sa zostria kontúry tváre. Je to starena s nehybnými očami, s nosom zahnutým do špičky, nebadateľnými perami a sivou pokožkou podobnou kôre borovice. Odlepí sa od stropu a pomaly sa blíži s pazúrami pripravenými zadrapiť sa do mňa. Tesne nado mnou paže

roztiahne do strán, levituje. Pavučinové vlasy sa kľžu po mojich lícach, na tvári cítim mrazivý dych.

Zdesenie ma vtláči hlbšie do matraca. Chcem utiecť, no nedokážem sa pohnúť ani o centimeter. V návale paniky zalapám po vzduchu, navela sa nadýchnem a kričím. Ibaže – o to sa pokúša len moja strachom vyburcovaná myseľ. Ústa mám stále nemé.

Oči stareny sú ako čierne zrkadlá, len ťažko sa dajú v dúhovkách rozlíšiť zreničky. Vidím v nich vlastné zdesenie – vytreštené oči a otvorené ústa. Na šiji sa mi ježia vlasy a opäť začína brnieť telo, prsty na rukách mám ako cencúle. Na hrudi cítim ťažobu, ako keby ma zavalila nákova, moje srdce spraví niekoľko po sebe idúcich nepravidelných úderov a strach, že idem zomrieť, ma vydesí do nepríčetnosti.

Vtedy periférnym zrakom po svojej ľavej strane zachytím pohyb. To sa na posteli posadila dvanásťročná sestra Ludka, s ktorou zdieľam izbičku. Chodidlami šmátra po papučiach, vstane.

„*Pomôž miii!*“ volám, aj keď viem, že ma nemôže počuť, pretože kričí len moja zúfalstvom obalená myseľ. Pohľadom sestru hypnotizujem, no nevšímavo prejde popri posteli, drevená podlaha pod jej váhou zapraská, otvorí dvere a vyjde do predizby. Stáva tam nočník pre prípad, že by si niekto z nás v noci potreboval odskočiť – aby pre to nemusel z bytu až na koniec chodby, do kúpeľne so záchodmi, spoločnej pre všetky byty na poschodí.

Ústa stareny sa roztiahnu v zlomyseľnom úškrne. „*Ruuusssteem,*“ spolu s mojím menom sa z čierneho otvoru vyvalí zápach ako z jamy plnej hniloby. V poslednej, mučivo zúfalej snahe sa trhnem a prevrátim na bok.

Dychčím, akoby som sa vynoril spod hladiny, moje srdce zväzda súboj s hrudným košom. Posadím sa a pozriem k plafónu aj okolo seba. Po prízraku niet ani tieňa. No toto zistenie ma sotva upokojí.

Svetlo na chodbe zhasne a do izbičky vojde Ludka. Viem,

že je to ona, a predsa sa zlaknem. V bielej nočnej košeli pripomína prízrak. Opäť mojím smerom ani neotočí hlavu, len prejde okolo, posadí sa na kraj svojej postele, zhodí z nôh papuče a zakutre sa pod paplón.

Premkne ma chlad, objímam si ramená.

Hoci sa v izbe nekúri, spotené pyžamo mám prilepené na koži. Dlaňou si prejdem po vlhkej šiji. So zmyslami napnutými do prasknutia a zimomriavkami po celom tele behám očami po izbičke, stále hľadám starenu, čakám, že sa vystrčí spod postele alebo vykukne spoza závesu.

Bojím sa lahnúť, skúmam každý kúsok izby a nalakám sa košele zavesenej na boku skrine. Sám seba zúfalo uistujem, že tu všetko dôverne poznám, že tu nič nie je cudzie, a predsa sa strhnem na každé zapraskanie dlážky či dreveného stolíka, na ktorom má Ľudka v dvoch štósoch naukladané zošity a učebnice. Čierny klavír pod oknom pripomína rakvu na katafalku, za oknom sviští vietor a lepí na okennú tabuľu zhluky snehových vločiek. Roztrasiem sa, desí ma každý zvuk tohto bytu. Myšlienky o tom, čo sa mi stalo, okolo mňa krúžia ako krdeľ vyplašených vrán.

Uvažuj, si študovaný.

Stažka však dokážem zmobilizovať logiku. Mám nefalšovaný strach a ten vidí, čo chce vidieť, hoci aj mrzké babizne na plafóne. Načiahnem sa k lampe na nočnom stolíku (pružinová výstielka pod matracom škripace pri každom mojom pohybe). Ak by som nezažal, predstavy toho, že sa prízrak vráti, by ma možno dohnali k šialenstvu.

Slabé svetlo žiarovky mi dodá kúsok istoty. Tep môjho srdca sa pomaly upokojuje a žalúdok sa prestáva chvieť. Chlad ma napokon prinúti znova si lahnúť, paplón si vytiahnem až pod nos.

Hlúpe myšlienky, hlúpe strachy.

Odkiaľ sa berú?

Uvažuj, si študovaný. Musí to mať vysvetlenie. Lebo ak sa človek poddá rozhodenej mysli, môže sa od strachu zmeniť na

meravú trosku.

Čo to bolo?

Príliš živý sen či príliš snívá skutočnosť?

Mohla to byť nejaká zhmotnená spomienka na zážitky z Vlasteneckej vojny? Napríklad, keď nacisti bombardovali Čerň a mama mňa a o štyri roky staršieho brata Borju ukryla pod plachtou na korbe nákladného auta, ktoré smerovalo na predmestie Moskvy? Mal som len päť rokov, no doteraz počujem hvízdanie guliek a vybuchovanie zhadzovaných bômb z lietadiel duniacich nad hlavami. Detská myseľ dokáže nasať množstvo informácií a poukladať ich do všelijakých priečinkov. Spomienky bývajú často pochované pod udalosťami, čo sa stali neskôr. No nikdy sa celkom nestratia, môžu sa vynoriť v hocijakom okamihu...

Ale ak som pred chvíľou iba sníval, ako to, že som videl Ľudku vstať a vyjsť na chodbu?

Nie, moje zmysly pracovali, počul som, videl aj cítil!

Nemôže to byť týmto bytom? Čo ak sa tu, dokonca v tejto izbe, stalo čosi strašné? Dajaký zločin, čo zanechal nezmazateľnú stopu? Bytovku vraj po vojne stavali zajatí nemeckí vojaci.

Hlúposť, neverím predsa na duchov ani prekliatia.

Možnože je za tým len vyčerpanie. Posledných pár dní som ťahal viac šicht za sebou, denné aj nočné, aby som si nadrobil voľno, o ktoré som požiadal vo fabrike.

Trochu sa uspokojím s takýmto vysvetlením, spolovice som už skrotil strach, no nedokážem ešte bezstarostne zavrieť oči k spánku. Zážitok bol prisilný na to, aby som ho z minúty na minútu vytesnil z hlavy.

Čo mám robiť?

Musím si zamestnať myseľ.

Nadvihnem sa a pohľadom skontrolujem susednú posteľ, či Ľudku nevyrušuje svetlo mojej lampy. Tá však má paplón pretiahnutý cez hlavu. Závidím jej ten bezstarostný spánok. S povzdychom siahnem po knihe na stolíku. Dokiaľ budem

čítať a bude zažatá lampa, príznak stareny sa nevráti.

Áno, musím čítať.

Otvorím knihu na strane založenej papierikom a ponorím sa do príbehu o Anne Kareninovej. Mama ma na ňu nahovorila, vraj je to pekné. Príbeh Anny a Vronského poznám z povinného čítania v škole, ale dosiaľ som sa k nemu nedostal, som viac na fantastiku.

Vyššia petrohradská spoločnosť je vlastne len jedna; všetci sa navzájom poznajú, navštevujú sa. No táto spoločnosť sa rozdeľuje na jednotlivé kruhy...

Kruhy.

Ďalší kruh blízky Anne...

Čo to bolo? Mora? Halucinácia? A objaví sa znova?

Napokon tretí kruh predstavoval ten naozajstný veľký svet – svet plesov, hostín, oslepivých toaliet, svet, čo sa jednou rukou držal dvora, aby neskĺzol do polosveta...

Kruhy. Polosvet...

Čo to, doriti, bolo?

Len čo rozlepím oči, myslím na starenu na plafóne, jej temné oči a bezzubý úšľabok. Rýchlo sa rozhliadnem – izbička za denného svetla vyzerá príjemne. Cez okenné tabule, okraje ktorých zdobia závesy s pestrofarebnými geometrickými vzormi, prenikajú lúče slnka a zjemňujú obrysy jednoduchého zariadenia – postelí s kovovými konštrukciami, skriň z lakovaného dreva, políc s knihami a klavíra, ktorý – je klavír, nie rakva.

Lampa pri mojej hlave nesvieti a kniha leží na stolíku. Dnes sa mi začína vyše trojtýždňové voľno a môžem leňošiť v posteli, dokedy chcem, no prázdny žalúdok škvŕkaním zareaguje na lákavé vône šíriace sa spoza dverí.

Prezlečiem sa do teplákov a starého svetra. Otvorím jedno okenné krídlo a zhlboka sa nadýchnem. Zbožňujem mrazivý

vzduch i to, keď sa mi z neho lepia chĺpky v nose. Pripomína mi lyžiarske túry, ktoré milujem a v hojnej miere absolvujem. V bytovke oproti cez ulicu plače dieťa, spod brány tej našej ku mne doliehajú hlasy zhovárajúcich sa susediek, v dialke zvonía električky.

„Rustik v noci vysvecoval,“ začujem sestru vo chvíli, keď vkročím do predizby. Mama si tu zariadila provizórny kuchynský kútik – elektrickú dvojplatničku postavenú na skrinke s dvierkami –, aby aspoň raňajky mohla pripraviť osve a nemusela sa tlačíť s ostatnými ženami v spoločnej kuchyni na chodbe. „Musela som vstať a lampu zhasnúť. A kniha ležala na zemi.“

„Dobré ráno!“ pozdravím, vojdúc do priestranej izby, slúžiacej ako obývačka, jedáleň aj spálňa rodičov. Pozriem na otca, pretože viem, že sa mu nepáči, keď ponocujem. Na pol úst odzdraví, ani nezdvihne hlavu a ďalej číta *Izvestiju*, rozprestretú pred sebou.

„Čo nespíš, keď ešte môžeš?“ privíta ma začudovaným pohľadom mama. No hneď vstane od stola a ide mi do predizby naliať mlieka do pollitrového plecháča. Osladí ho lyžicou medu a postaví na platničku, aby sa ohrialo. Presne takto to mám najradšej.

Mlčky sa posadím za stôl. Ludke vystrúham grimasu, ona mi vyplazí jazyk. Jeden z vrkočov má vyššie nad uchom než druhý, ale nepoviem jej to, pretože žalovala. Mama si našu nemú, no veľavravnú výmenu názorov všimne a pohľadom naznačí, aby sme sa pred otcom ovládali.

„Chceš aj ty vajička?“ spýta sa.

„Nie, ďakujem, postačí mi chlieb,“ odpovedám a pretriem si opuchnuté oči, páliace od nevyspatia. Potlačím zívnutie.

Práve si odhryznem z krajca natretého hrubou vrstvou margarínu a posypaného cukrom, keď otec poskladá noviny do obdĺžnika, prihladí ich dlaňou a odloží vedľa taniera s vaječnými škrupinami. Potom sa oprie laktami o stôl, bruškami spojí prsty a ponad ne sa na mňa zadíva. Uprostred

hustého obočia sa mu prehĺbi vráska.

„Moja je pomsta, moja je odplata,“ prednesie úvodný citát z *Anny Kareninovej*.

V tej chvíli viem, že bude nasledovať obvyklý výchovný monológ. Nikdy mu neprotirečím, pretože otec-patriarcha sa vyjadruje ku každej téme nastolenej doma. Našťastie nevyžaduje stanovisko protistrany, preto sa jeho poznámky dajú pretrpieť.

„Rustem, teší ma tvoj záujem o klasickú literatúru,“ pokračuje otec, „ponocovanie kvôli Tolstému je chvályhodné. Avšak nemal by si vysvecovaním rušiť spánok školopovinnej sestry. Viacej empatie by ti neuškodilo.“

„Uhm,“ prikývnem a znova si odhryznem. Dobre viem, že otca neškrie ponocovanie, ani málo mojej empatie, ale že mu ide o šetrenie elektrinou. Keď som sa do noci učieval na skúšky, namiesto toho, aby ma pochválil, zdôrazňoval, aká je elektrina drahá.

„Snáď sa tak veľa nestalo,“ zastarie sa mama a vyslúži si od otca prísny pohľad. Sklopí oči k hrnčeku s čajom.

„A potom tvoje oblečenie,“ neprestáva otec. „Chápem, že športovec uprednostňuje pohodlný odev. No i tak by som si želal, keby si pri stolovaní s nami vymenil tepláky za niečo kultúrnejšie.“

Prestanem žuť a pozriem sa dookola: na matku oblečenú v žltom roláku a slušivom slivkovomodrom sukňovom kostýme, ktorý pristane kjej výrazným modrým očiam, na otca v sivom obleku s úzkou viazankou na snehobielej košeli, na sestru v školskej rovnošate. Otec zastáva funkciu zástupcu riaditeľa v *Uralskom výskumnom ústave*, matka vyučuje ekonomiku vo *Sverdlovskom poľnohospodárskom inštitúte*. V našej rodine sa vďaka mame stoluje vždy kultivovane – v peknom oblečení, s príborom a porcelánovým servisom po babičke, absolventke *Domu ušľachtilých dievčat*, s plátennými obrúskami na utieranie prstov a úst. A to aj vo všedný deň, nielen vo sviatočný.

Dnes som na to pre ten príšerný nočný zážitok celkom zabudol. Hodil som na seba, čo mi prišlo pod ruku, a šiel sa naraňajkovať spôsobom, akým zvyknem obedovať v závodnej jedálni: pri okienku si vyzdvihnem tanier s jedlom, položím ho na vechťom páchnucu hliníkovú tácku a potom pokrm do seba nahádzem lyžicou.

„Prepáč, otec, dám si na to pozor,“ zatvárim sa previnilo. Možno až priveľmi, pretože mama vybuchne do smiechu. „Už toho chlapca netráp, Voloda.“

„Nie, Nadežda, človek by si mal v každej situácii zachovať aspoň aký-taký stupeň kultúry,“ protirečí jej otec. No potom aj jemu z čela odveje vrásky a nadvihne kútiky úst. So vztýčeným ukazovákom zacituje svoje oblúbené: „Keď človek zabudne na mravné spôsoby, neznamená to, že prestal existovať, ale iba, že stratil kus ľudskosti.“

V skutočnosti je to prekrútený Tolstého citát *Keď divoch prestane veriť v svojho dreveného Boha, neznamená to, že Boh neexistuje, ale iba, že nie je z dreva*, ktorý si otec prispôbil vlastnej filozofii. Ten výrok už poznáme naspamäť, no nikto hlave rodiny, pochopiteľne, neprotirečí.

Otec zmení tému: „Kedy odchádzaš na tú výpravu?“

„Zajtra večer,“ odpovedám.

„A máte všetko? Na nič ste nezabudli?“ zaujíma mamu.

Pokrčím ramenami. „Dnes sa ešte stretneme a zhrnieme plán. Ak sme aj na niečo zabudli, zajtra dopoludnia to napravíme.“

„Dôležité je teplé oblečenie, Rustik,“ zdôrazní mama s ustarostene zdvihnutým obočím. „Nezabudni na svetre, čapice a teplé ponožky. Najmä na ponožky, nohy si vždy drž v teple.“

„Dôležitá je súdržnosť,“ pridá názor otec. „V horách azda viac než inde platí: jeden za všetkých, všetci za jedného.“

„Nejdem predsa na túru prvý raz,“ prikyvujem.

„Hory majú svojich duchov a vieš, čo sa o nich hovorí,“ pokračuje otec napoly žartom, napoly vážne.

„Že ak im neprinesieš obeť, nepustia ťa ďalej,“ doplním.

„Myslíte snežného muža?“ chytí sa Ludka a oči má razom veľké ako slivky.

„Yeti na Urale?“ pokrútim hlavou a len-len, že si nepoklopkám prstom po čele.

„Vraj ho tam videli,“ trhne hlavou a zvesí kútiky úst.

„Povedal kto? Nasťa?“ podpichnem ju menom jej najlepšej kamarátky, ktorú s obľubou spomína: *Nasťa povedala, Nasťa videla, Nasťa to, Nasťa hento...*

„Nemôžeš všetkému veriť, si inteligentné dievča, musíš si vytvárať vlastný názor, iba tak si získaš úctu,“ dohovára jej otec.

Ludka stiahne obrvy. „A čo ak yeti existuje?“

„Nedes brata, lebo nikam nepôjde,“ zasmeje sa mama.

„Už len akejsi chlpatěj obludy sa budem báť,“ prevrátim oči.

„Kto financuje expedíciu?“ pragmaticky zaujíma otca.

„Aj univerzita, aj my.“ Vo veľkej miere my, doplním v duchu, pretože *Univerzitný športový výbor* na výpravu vyčlenil iba sto rubľov na účastníka, zatiaľ čo podľa Igora Ďatlova – organizátora výpravy – potrebujeme okolo štyristo rubľov na hlavu. Ale prečo sa na to otec pýta, keď o tom dobre vie, je vedúcim univerzitného odborového výboru.

„Peňazí máš dosť?“ utrúsi, dopíjajúc čaj.

„Mám, našetрил som si. Ale ďakujem, že si robíš starosti.“

„Taký je údel rodičov – starostiť sa o deti, či sú malé, alebo veľké. Však, mamička?“

Matka ho chytí za ruku a usmeje sa.

Pristihnem sa pri tom, že aj mne sa dvíhajú kútiky úst. Napriek otcovým výchovným monológom, maminej prehnanej starostlivosti a občasným priekom Ludky, rád trávim čas doma. Chýba už len brat, aby sme boli všetci. No Borja už vyše roka žije vo Frunze a domov chodíeva zriedka.

Len čo zostanem sám, pozametám v byte a umyjem riad. Nazriem do komôrky v predizbe, aby som sa presvedčil, či v hrnci pod pokrievkou je rybacia polievka, o ktorej sa pred odchodom zmienila mama a mám si ju zohriať na obed. („Večer spravím tvoje obľúbené mäsové pirôžky, dobre?“) Pokým sa varí čaj v samovare, idem si ustlať posteľ.

Keď už nemám čo iné na práci, popíjam čaj, chvíľu čítam (Kareninová mi akosi nejde do hlavy) alebo brnkám na mandolíne, aby som zamestnal myseľ, neustále sa zapodievajúcu nočným zážitkom. Napokon si sadnem ku klavíru a trochu precvičujem prsty. Už nie sú také ohybné, ako v časoch, keď som chodil do hudobnej. Prehrám jednoduché skladbičky od Beethovena a hudobné rozjímanie zakončím úryvkom z Čajkovského symfónie *Pochmúrna hmľistá krajina*.

Pred večerným stretnutím s kamarátmi mám v pláne ešte čo-to nakúpiť, aby som sa zajtra už nemusel motať po obchodoch. Nerád zháňam veci na poslednú chvíľu, nehovoriac o tom, že nakupovanie nie je moja obľúbená činnosť. No čoraz viac mnou lomcuje nepokoj. Musím si o nočnej more niečo prečítať, keď pre nič iné, aspoň pre pokoj v duši, že mi nepreskočilo.

Zájdem do *Všeobecnej vedeckej knižnice* a napokon sa v nej zdržím dlhšie, než som mal v pláne. To, čo sa o nočnej more dozviem, mi na želanom pokoji nepridá. Práve naopak.

ZINA

Vo Sverdlovsku, 22. januára

2 Po chodbičke osvetlenej slabou žiarovkou prechádzam z jedného konca na druhý už hádam stýkrát. Kde, dopekla, trčí tá Luda? Mali sme sa stretnúť už pred polhodinou.

Najprv som ju čakala pred vchodom do budovy chlapčenského internátu *Uralského polytechnického inštitútu* (my študenti ho nazývame len UPI), ale potom som prehovorila vrátnika vo vestibule, aby ma vpustil na poschodie, na ktorom bývajú štvrtáci a piataci. Našťastie moje meno, Zinajda Kolmogorovová, je známe pedagógom aj personálu, a tak som nemusela zdĺhavo vysvetľovať, za kým a prečo idem. Slúbila som, že sa u chalanov nezdržím dlho, a ponúkla som ho koláčom zo škatule. Mama ma nabalila, aby som s kamarátkami oslávila narodeniny, ktoré som mala pred desiatimi dňami.

Tiež študujem na UPI a bývam v dievčenskej budove internátu. Medzi semestrami brigádujem v železiarskom závode v Kamensk-Uralskom neďaleko rodného Čeremchova, aby som na svoje početné turistiky nemusela vyťahovať peniaze od rodičov.

Na treťom poschodí pred presklenými dverami, vedúcimi na chodbu s izbami, som zastala. Nesvietilo sa tam, a tak som zaváhala. Otvorila som dvere, na stene za nimi nahmatala vypínač a rýchlo ním otočila. Ozvalo sa šfuknutie, no svetlo sa nerozsvietilo, žiarovka ani len neblinkla. Znovu som pootáčala vypínačom. Chodba zostala temná.

Stiahlo mi hrdlo a zrýchlil sa tep.

Poslepiačky by som, pravdaže, mohla prejsť až k izbe, rukou hmatajúc po stene a odrátavajúc dvere – Ďatlov s Judinom, za ktorými som šla, bývajú v štvrtých napravo.

Strach mi však ochromil nohy, nedokázala som spraviť ani jeden krok, tma ma desí od detstva. Len čo sa ocitnem na prahu svetla a tmy, chytá ma panika. Na každom kroku vidím mátohu alebo ducha, čo po mne nafahuje ruky, chce mi vyskočiť na chrbát alebo ma uhryznúť do krku.

Aj preto tu teraz nervózna čakám na Ludku a zazerám na žiarovku, aby aj tá nezhasla. Lenže čo ak ma Luda predbehla, čo ak už sedí v izbe s chalanmi? Ak je to tak, potom čo urobím?

Budem musieť vkročiť do tej chodby.

Už len z pomyslenia na to sa môj žalúdok správa ako čln na vode.

Potláčajúc nevoľnosť prejdem k oknu, kde na parapete leží škatuľa s koláčmi. Chcem si dať jeden na upokojenie. Vtedy na kamenných schodoch začujem ozvenu krokov.

„No konečne, Dubininová, čakám tu na teba už celú večnosť,“ privítam Ludku zhurta, ale s úľavou.

„Nehnevaj sa, Zinka, akosi som sa pozabudla,“ pristúpi ku mne a na zvitanie ma cmukne na obe líca. Nos aj pery má studené. Celkovo z nej zavanie chlad, vsiaknutý asi do každého vlasu jej trojštvrťového kožúška. Svetlomodré oči sa ospravedlňujúco usmejú spod huňatej čapice, narazenej hlboko do čela. „Vieš, aké som motovidlo. A veď si nemusela čakať, mohla si ísť za chlapcami sama.“

Práveže nemohla.

„Čo to nesieš? Niečo od mamky?“ nafahuje krk ku škatuli.

„Kapustovníky.“

„Mňam, tie zbožňujem. Aj chalani sa im potešia.“

„Tak už vieš, prečo tu na teba čakám?“ zaklamem a potrasiem škatuľou. „Keby som s týmto vošla do izby, sotva by dačo zostalo pre teba.“

„Tak poďme,“ Ludka prejde k preskleným dverám, za ktorými číha tá hnusná tma. Rovnako ako ja pootáča vypínačom.

„To tu nemá kto vymeniť žiarovku?“ zahundre a vykročí do tmy, ja za ňou dobre že nie prilepená na jej chrbát, prihrbená a so zimomriavkami na tele.

„Viete o tom, že na chodbe nesvieti žiarovka? Už ste to nahlásili domovníkovi?“ spustí Ludka namiesto pozdravu, len čo vpadneme k chalanom do izby, zapratanej dvomi kovovými poschodovými posteľami a drevenými skriňami do takej miery, že sotva zostalo miesto na stôl pod oknom. „Fuj, máte tu puch ako vtchorej diere,“ ohrnie nos a začne si vyzliekať kožuštek.

Zrak mi padne na plagát Vjačeslava Staršinova, pripnutý na stene nad Igorovou posteľou. Tento hokejista *Spartaka Moskva*, ktorý svoju kariéru odštartoval na Majstrovstvách sveta len pred dvomi rokmi, je vzorom pre nejedného športovca. Igor nie je výnimka. Vedľa hokejistu visí kreslený plagát lyžiarskej skupiny s nápisom: *Najlepší oddych nájdeš na zasnežených cestách*. S tým súhlasím. Veď len pred mesiacom som sa vrátila z túry do Smolinskej jaskyne a už mám pred sebou ďalšiu turistiku. Prakticky všetky zimné prázdniny trávim niekde v horách.

„Na záchod a do umyvárne trafíme aj potme,“ vzhliadne k nám z Igorovej postele Ludkin spolužiak Judin. Volá sa Jurij, no neviem prečo ho všetci oslovujeme iba priezviskom. Na chlapca má hriešne husté plavé vlasy a veľké modré oči.

„Vitajte, dievčence,“ Igor mi vyjde oproti s tým svojím širokým úsmevom a odhalí dva rady riedkych zubov. Pobožká ma na líca a poškriabe strniskom. Pestuje si malú briadku, aby vyzeral mužnejšie, ale tých pár chumáčov, čo mu tam vyrástlo, je skôr na smiech.

Podám mu škatuľu s koláčmi. „Mama pozdravuje.“

Okrem Igora a Judina sú tu aj Rustem Slobodin, Saša Kolevatov a Kolja Thibeaux-Brignolles, ktorého pre zložité priezvisko voláme Francúz. Rovnako ako Rustem už neštuduje, no dvere univerzity má otvorené pre predchádzajúce dobré študijné výsledky aj korektné vzťahy

s profesormi. Chalani, oblečení v šponovkách, rolákoch alebo svetroch, polihujú na dolných podlažiach poschodových postelí, prikrytých sivými dekami.

„Hej, nepožerte všetko, nechajte aj mne!“ napomenie chalanov Ludka, keď sa škatuľa ocitne na Judinových kolenách. Ten odklopí veko, zagúľa očami a ohryzok mu len tak poskočí.

„Veď dobre, za čo nás máš?“ ohradí sa Igor.

Vzápätí sa za koláčmi načiahne viacero rúk. Ludka ich spravodlivo rozdelí, aby sa každému ušiel rovnaký počet.

Posadím sa k Sašovi Kolevatovovi, mlčky prežívam a kochám sa pohľadom na blažene sa tváriacich kamarátov. Domáce koláče sú na internáte vždy poklad, zvlášť pre tých, čo sa domov dostanú zriedka, napríklad ako Igor, ktorý pochádza až z Ukrajiny. Teším sa na nastávajúce dni na Urale. S Igorom, Rustemom, Judinom a Francúzom už máme za sebou viacero spoločných turistík – letných aj zimných. Na ostatných si zvyknem rýchlo.

„A čo keby sme si pripili, keď máte narodeniny tak pokope?“ navrhne Francúz, utierajúc si prsty do zdrapu novín a zatváriac sa tajomne, keď po nás prebehne pohľadom tmavých očí spod čierneho obočia, ktoré vyzerá ako načarbané uhlom.

Usmejem sa naňho. Nie však preto, že by mi chýbal alkohol, ale preto, že nezabudol, aj keď nie je náš spolužiak a nevidáme sa často. Rustem totiž narodeniny oslavuje jedenásteho, ja dvanásteho a Igor trinásteho januára.

Francúz vytiahne z koženej aktovky litrovku vodky a kývne Igorovi. „Prines poháre, nebudeme piť z fľaše ako Neandertálci, keď sú tu dámy.“

„Neandertálci mohli piť iba ak z hlinenej misky,“ pohotovo ho opraví Ludka-detailistka. Potom si dlaňou prihladá plavé vlasy, rozdelené cestičkou a vypnuté sponkami ponad uši. S obavou v očiach pozrie k dverám. „No čo ak príde vychovávateľ, od vrátnika už isto vie, že sme sa tu zišli.“

„Tak nalejeme aj jemu,“ zasmeje sa Saša, rozvalený na posteli vedľa mňa, a mávne dymiacou fajkou, ktorú si medzitým zapálil. Jediný fajčí fajku, vraj nemôže porušiť rodinnú tradíciu.

„Nemal by si to zľahčovať, pre pálenku nás môžu vyhodiť z univerzity,“ mračí sa Ludka, usadená za stolom pod oknom.

„Preto fľašu rýchlo vypime. Sme siedmi, to vyjde... ani nie poldruha deci na každého,“ zratúva Francúz.

„Dost, nie doplna!“ protestujem o chvíľu a po mne aj Ludka, keď nalieva do pohárov z hrubého skla, ktoré Igor vybral zo skrine. No Francúz nedbá na naše protesty a vodku rozleje všetkým rovnako. Potom sa postaví a pohľadom k tomu vyzve aj nás.

„Na oslávencov!“ zvolá.

„Na Zinu! Na Igora! Na Rustema!“ dvíhame poháre a zakaždým si trochu odchlipneme.

„Na zdravie všetkých!“ zaželá Saša.

„A na šťastie!“ pridám sa. Vodka mi rozťahne pery do úsmevu, príjemne hreje v hrdle a krv to teplo roznáša po celom tele. Zakrátko cítim, že mám rozpálené líca aj uši.

„Na úspech výpravy!“ cerí zuby Igor.

„Vidíte, máme to za sebou,“ žmurkne Francúz, keď dopijeme a posadáme si. Odloží prázdnu fľašu do tašky a obráti sa k Igorovi: „Schovaj poháre, nech nedráždia oči, ak by sem predsa prišiel niekto z vychovávateľov.“

„Tí teraz majú plnú hlavu zjazdu Komunistickej strany. Aj odtiaľto odchádza delegácia študentov a profesorov,“ mávne rukou Saša. „Nebyť výpravy, aj ja by som o pár dní sedel v Kremli.“

„Hádam neľutuješ, že si zostal?“ štuchnem ho laktom.

„Pravdaže nie, vieš predsa, že si nemôžem nechať ujsť dobrodružstvo,“ mrkne Saša. Svetlomodré oči mu pri tom zažiaria a jamka na brade sa prehĺbi. Črty jeho sympatickej tváre lemujú svetlohnedé, trochu zvlnené vlasy začesané dozadu. Potiahne z fajky a zatvári sa pri tom labužnícky. No

mňa tabakový dym poštekli v nose a trochu sa odtiahnem.

Poháre do skrine odloží Judin, pretože Igor sa ujme slova. Nohy si prekríži v tureckom sede, dlaňou si prejde po spánkoch, kde má vlasy ostrihané tak nakrátko, až mu nad ušami presvitá biela pokožka. Spustí: „Dobre, decká, prejdime k tomu, pre čo sme sa zišli. Zopakujeme si body našej túry, aby sme na niečo nezabudli.“ Z poličky za posteľou vezme poskladanú mapu, roztvorí ju a položí pred seba. Ja so Sašom sa presunieme na kraj posteľe, aby sme lepšie videli na mapu, Francúz a Ludka si od stola pritiahnu stoličky, Rustem si prisadne k Judinovi, uvelebenému vedľa Igora.

„Ako som už povedal pred komisiou Komsomolu a Telovýchovy, cieľom túry na Ural je naplniť športové ciele, zoceliť skupinu, priniesť geologické vzorky pre univerzitné labáky...“

„... a získať titul Majstra športu,“ so smiechom ho poťapká po pleci Judin.

„Áno, aj to,“ uškrnie sa Igor a mäsité pery sa mu rozdelia v úsmeve. Nezapiera, že má na titul záľusk, potrebuje absolvovať tri zimné výpravy tretieho stupňa obtiažnosti a jednu z vlašajška už má za sebou. Táto na Ural má byť navyše predprípravou polárnej, ktorú plánujeme na budúci rok. „Znovu pripomínam, že to nebude prechádzka ružovým sadom, čakajú nás extrémne podmienky. I keď s tými má asi najviac skúseností Ludka, z nás všetkých sa narodila najďalej na severe.“

„Veru, v Kegostrove bývala zima poriadne mrazivá,“ strasie sa Ludka. „Aj vlete sme nosievali čapice, kabáty a šály.“

„Aj u vás si museli chlapi dávať pozor, keď sa šli ráno vyšťať? Vraj za polárnym kruhom takýmto spôsobom ľahko primrzneš k podlažiu,“ s vážnou tvárou sa spýta Saša.

„Somár,“ Ludka sa zatvári kyslo a odvráti sa od neho.

Všetci okrem nej a Igora sa zarehoceme, aj keď ja Sašu drgnem laktom.

„Prestaňte, decká, opakujem zhrnutie pre Francúza, Rustema a Zinu, pretože neboli na obhajobe pred komisiou, tak sa sústreďte, inak tu budeme do polnoci,“ Igor sa zamračí. Záleží mu na každom detaile, výpravu dôkladne naplánoval. „Túra je rozdelená do etáp Sverdlovsk – Serov, Serov – Ivdel', Ivdel' – Vižaj. Cestovať budeme vlakmi, autobusmi, prípadne ako sa pritrafí. Chcete niečo upresniť?“ poobzerá sa.

Pokrútime hlavami.

„Naším cieľom je zdolať vrchol hory Otorten, nachádzajúci sa neďaleko komijsko-sverdlovského rozhrania vo výške tisíc dvestotridsaťštyri metrov nad morom,“ poklepe ukazovákou po mape. „Od Vižaja prakticky až po Otorten a späť musíme zdolať viac ako tristo päťdesiat kilometrov ľudoprázdnym terénom.“

„Nikto z nás predsa nie je nováčik, všetci máme za sebou stovky kilometrov na lyžiach,“ poznamená Ludka. Sama už raz viedla turistickú skupinu.

„I tak to zhrniem,“ pokračuje s vážnou tvárou Igor. „Z Vižaja nás čaká pochod na lyžiach údolím rieky Lozvy k jej prameňom a odtiaľ k Otortenu,“ prstom prechádza po mape, ukazujúc kadiaľ pôjdeme.

Sledujem kľukatiacu sa modrú čiaru, znázorňujúcu povodie Lozvy, a z predstavy nadchádzajúceho dobrodružstva mi prebehnú po tele zimomriavky.

Igor zodvihne hlavu. „Ak sa nič nepredvídané nestane – čo verím, že nie –, z Otortenu sa vrátíme popri hrebeni Uralu, prejdeme pramene Auspije, Une a Višery, vystúpime na Ojko-Čakur a údolím rieky Tošemky sa vrátíme do Vižaja. O začiatku túry telegraficky informujeme *Univerzitný športový výbor*. Rovnako tak jej ukončenie, naplánované zhruba na dvanásteho februára. Štvrtým bodom je proviant.“

„Vraveli sme, že až do Vižaja sa potravinami budeme zásobovať priebežne,“ nadhodí Rustem a prehrabne si šticu padajúcu do čela.

„To áno, ale aj dovtedy musíme jesť,“ namietne Igor.

„Myslel som to tak,“ pomrví sa Rustem a zdvihne tenké obočie nad orieškovohnedými očami, „že je zbytočné ťahať zásoby odtiaľto a zaťažovať nimi už i tak preplnené batohy, keď môžeme dokúpiť, čo treba, v Ivdeli alebo vo Vižaji.“

„To je pravda. No cukru, čaju, suchárov a konzerv nikdy nie je dosť, neraz od nich môže závisieť niečí život,“ Igor sa nedá pomýliť. „Takisto treba mať so sebou dostatok liekov a obväzov. Ktovie, či v Ivdeli alebo Vižaji niečo z toho zoženieme, preto sa práve týmto musíme zásobiť už doma. Čo sa liekov týka, zaobstaral som dve balenia streptocidu aj kodeínu, snáď to postačí. Ostatní ste na tom ako? Venovali ste sa zoznamom, ktoré som vám pred časom rozdal? Dúfam, že ste ich nepodcenili,“ prejde po nás prísny pohľadom.

„Nikto z nás nechce riskovať život iba tým, že niečo podcení,“ ozve sa Francúz, vyťahujúc z vrecka škatulku s cigaretovými papierikmi a tabatierku, a pustí sa do šúľania cigarety.

„Ja som zaobstaral všetko, čo som mal, ba aj niečo navyše,“ žmurkne Saša a spolu so slovami vypustí aj dym, ktorého tabaková aróma ma zase poštekľí v nose. „Napríklad vlnené svetre.“

„To sa ti ako podarilo?“ vyvalím oči. Zohnať také niečo, nie je len tak. Z Igorovho listu, ktorý mi písal po Novom roku, som sa dozvedela, že nám športový výbor zamietol prepožičať nepremokavé bundy a nohavice, a tak sme si ich viacerí museli kúpiť.

Pravdupovediac ma sklamarilo, že výbor robil také obštrukcie.

Saša sa uškrnie. „Prepašoval som ich z turistického oddielu ako kontraband – zakaždým som si obliekol po tri svetre a odišiel.“

„Preboha, dúfam, že sa o tom nedozvie nikto zo športového výboru,“ Igorovi sa pretiahne tvár, „prepadol by som sa od hanby, ak by som krádež musel vysvetľovať.“

„Akáže krádež,“ ohradí sa Saša, „len pôžička. Po túre svetre vrátíme, nebudú chýbať. Ale keď bude dvadsať pod nulou, spomeňte si, vďaka čej prezieravosti nemrznete.“

Igor sa mračí, ale napokon pokýva hlavou. Obráti sa ku mne: „A ty si na tom ako so zásobami?“

Pokrčím plecami. „Len dnes som prišla z Čeremchova, zajtra nakúpim, čo treba. Aj na výbor telovýchovy skočím, ešte nemám potvrdenú turistickú knižku.“

„Ty si si všetko nechala na poslednú chvíľu?“ Igor ma prepichne pohľadom.

„A kedy som to mala stihnúť? Ešte včera som brigádovala, nemohla som skôr odísť z domu,“ bránim sa podráždenejšie, než by sa patrilo. Ale prečo mi to vyčíta, keď vie, ako sa veci majú, písala som mu to v liste.

Igor potrasie hlavou. „Nechápte ma zle, decká, ale ako vedúci som za vás zodpovedný.“

„Nemáš sa čoho obávať,“ poklepe ho po pleci Judin.

„Dobre, že si sa ozval. Práve kvôli tebe si robím najväčšie starosti. Ešte že tá komisia zo zoznamu nevyškrtla.“

„Prečo by mala? Cítim sa dobre,“ ohradí sa Judin. Všetci vieme, že často trpí reumatickými bolesťami nôh. Igor ho na túto výpravu dlho prehováral. Judin navela súhlasil a pasoval sa do úlohy zdravotníka.

Igor si odkašle. „A teraz k členom výpravy.“

„Už som čakala, kedy s tým začneš,“ poznamená Ludka.

„Ja tiež,“ Judin zagúľa očami.

„O čom je reč?“ zaujíma Francúza.

„Pôvodne som na expedíciu vrátane seba vybral trinásť skúsených lyžiarov,“ začne Igor.

Trinásť? spozorniem. Mali sme ísť predsa dvanásť. Igorovi sčervenejú uši aj pehami posiate líca a uhne pred mojím spýtavým pohľadom.

„Kurikova s Popovom ale vylúčila komisia, pretože nemali uzavreté skúšky. Takže nás na túru zostalo jedenásť.“

„Kto napokon ide?“ vyletí zo mňa a modlím sa, aby sa

moja náhla predtucha nepotvrdila.

Igor si znovu odkašle: „My ako tu sedíme, plus Bijenko, Krivoniščenko, Višnevskij a...“ pozrie na mňa, „prepáč, Zina, aj Dorošenko.“

„Tak predsa?“ vyhrknem prudko, keď sa moja neblahá obava potvrdí. Obleje ma horúčosť, pretože sa ku mne obrátia všetky pohľady. Pozornosť druhých mi zvyčajne neprekáža, ale teraz akoby sa každé oko v okamihu zmenilo na pitevný skalpel.

„Spočiatku to vyzeralo, že Jurij odstupí, keď ste sa... nuž...“ kokce Igor behajúc očami z mojej tváre na ostatných, akoby u nich hľadal oporu. „Ale potom si to rozmyslel. A som tomu rád, dobre vieš prečo.“

Áno, mala som to vedieť od začiatku. Výstup na Otorten bol Dorošenkov nápad, zrodil sa vlni po návrate z Altaja. Bolo by nespravodlivé, keby nešiel iba preto, že sme sa ako pár rozišli. I keď sa musím priznať, že som s tým – pre pokoj svojej sebeckej duše – tak trochu rákala.

Zostanem ako obarená. Nevieam, čo povedať ani ako sa tváriť. Líca mi horia, v krku mám sucho, ako keby som zjedla piesok. Dobré by mi teraz padol hlt vodky. Dôjde mi, prečo Igor toľko váhal s mojou účasťou, bolo to kvôli Jurijovi. A ja som si myslela, že ktovie čo je za tým. Vymýšľala som si neexistujúce dôvody, iniciovala aktivity, len aby som mu odľahčila od povinností vedúceho – a sama si tým nakladala bremená na plecيا. Teraz si pripadáam, akoby som sa do skupiny, o ktorej zložení mal Igor od začiatku jasnú predstavu, bola votrela.

Prinútim sa do úsmevu a čo najpokojnejšie poviem: „V poriadku, Igor, nemusíš sa ospravedlňovať, som rada, že bude Dorošenko s nami.“ Prejdem po ostatných pohľadom a srdce mi oťažie.

Francúz jediný vyzerá, že o Jurijovej účasti nevedel. Judin sa v rozpakoch pozerá do zeme. Saša si hryzie necht na palci. Rustem má v očiach rozpačitý výraz a pokrčí pleciami, akoby

chcel povedať: ja za to nemôžem. Ludka špúli pery, pozerá sa do tmy za oknom a medzi prstami šúla pramienok vlasov.

Vedeli to a nič mi nepovedali.

Od tej chvíle sa už neviem na nič sústrediť. Aj keď sa tvárim, že je všetko v poriadku, v hlave mi víri priveľa myšlienok o tom, ako zvládnem toľký čas vedľa Jurija a nezbláznim sa z toho.

Po návrate na izbu v dievčenskom bloku dlho nedokážem zaspať. Popri tom, ako zo všetkých strán preberám našu výpravu, si spomeniem aj na mamu a vybavím si jej pohľad, keď sme sa dnes lúčili pred domom. V očiach mala smútok...

„A musíš preč?“

„Nemusím, mamička, ale chcem, veľa to pre mňa znamená,“ upokojovala som ju.

„Prečo ty len musíš byť na samom predku každého radu, prečo sa nemôžeš držať trochu spät, ako ostatní?“ hundrala mama.

„Pretože ste ma s otcom učili cielavedomosti a vytrvalosti,“ vzala som ju okolo pliec.

„Asi až priveľkej,“ zamračila sa mama. „Dobre vieš, že vždy, keď si preč, mám o teba strach.“

Pritúlila som sa k nej. „Neboj sa, keď sa vrátim, všetok čas ti vynahradiť. Sľubujem.“

„Hej, zdržíš sa pár dní a už ťa to bude ťahať z domu.“

„To preto, že som už veľká,“ zachichotala som sa.

„Veru, prirýchlo si vyrástlo, dievčatko moje.“

„Napíšem ti, aby ste s otcom vedeli, že som v poriadku, dobre?“

„Aj tak sa budem o teba báť.“

„Nemáš prečo, všetci sme skúsení lyžiari...“

„Keď budeš mať dieťa, Zinočka, až vtedy môj strach pochopíš,“ povzdychla si mama a mávla rukou.